

Viite: Valtion vuoden 2026 talousarvio (HE 99/2025vp)

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi 2026

Kiitos mahdollisuudesta osallistua valtion vuoden 2026 tulo- ja menoarvion käsittelyyn.
Lausuntonamme esitämme seuraavasti:

Mom. 30.40.22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 268 000 euroa.

361 000 euron lisäys momenttiin kuuluvaan kansallisen metsästrategian toimeenpanoon ja muihin kehittämishankkeisiin sekä 400 000 euron lisäys metsäbiotalouden tiedepaneelin toimintaan ovat perusteltuja. Molemmat lisäävät edellytyksiä tutkimuspohjaiseen toimialan kehittämiseen. Tuntien ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit metsiemme terveydelle voidaan myös momentilta osoitettua 700 000 euron määrärahaa metsätuhojen ennaltaehkäisyyn pitää perusteltuna.

Momentin varoja voidaan käyttää EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen. Esimerkiksi EU:n Life-ohjelman mukaisissa luonnon tilaa parantavissa kehittämishankkeissa EU-rahoitus on tyypillisesti 60 prosenttia kokonaiskustannuksista. Lopun 40 prosenttia kattaminen yksin hallinnonalan organisaatioiden, kuten Metsäkeskuksen, valtionavusta on hankalaa, koska niihin kohdentuu valtion säästötoimenpiteitä – momentin määräraha on erittäin tärkeä tämän nk. omarahoitusosuuden kattamiseksi.

Mom. 30.40.41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 800 000 euroa, josta vahinkojen korvauksiin on käytettävissä 1 700 000 euroa.

Metsänomistajat ilmoittivat vuonna 2024 hirvieläinten aiheuttamia vahinkoja kaksinkertaisen määrän vuoteen 2023 verrattuna. Metsäkeskus on maksanut vuonna 2024 tehtyjen tarkastusten perusteella hirvieläinvahinkokorvauksia metsänomistajille vuonna 2025 noin miljoona euroa, kun vuonna 2024 vahinkokorvauksia maksettiin vain noin 500 000 euroa. Alueelliset erot niin maakuntien välillä kuin maakuntien sisälläkin ovat hirvivahingoissa huomattavia. Hirvikannan muutosten ja suurpetojen määrän lisäksi

muun muassa lumen määrä vaikuttaa vahinkojen syntymiseen. Kun lumipeite on paksu, liikkuminen kuluttaa hirvillä runsaasti energiaa.

Arviointimenettelyn hinnoitteluun tehtiin vuonna 2025 merkittävä muutos Metsäkeskuksen julkisoikeudellisia suoritteita koskevassa maksuperusteasetuksessa, jotta arvioinnin kustannukset saatiin vastaamaan sen suorittamisesta Metsäkeskukselle syntyviä kuluja. Arviointikulut korvataan metsänomistajille osana arviointikorvausta. Korotettu arviointikustannus ei näyttäisi vaikuttaneen tuhoarvointien hakemiseen, sillä vuoden 2025 elokuun loppuun mennessä on tehty 311 arviota, kun vuonna 2024 koko vuoden tarkastusmäärä oli 864 kpl. Valtion metsänomistajille maksamat korvaukset saadaan hirven- ja peuranmetsästyksen kaatolupamaksuista.

Riistakeskuksen mukaan alkavalle jahtikaudelle on hirvenpyyntilupia myönnetty yhteensä 38 291 kappaletta. Määrä on 12 prosenttia enemmän kuin viime vuonna. Vuonna 2024 suomalaiset metsästäjät kaatoivat yhteensä 37 874 hirveä. Lupamäärän lisäys on vähäinen eikä sen uskota näkyvän tuhomäärissä koko maan tasolla.

30.40.44. Tuki puuntuotannon kestävyden turvaamiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 247 000 euroa. Vähennys verrattuna vuoteen 2025 on 1,030 miljoonaa euroa, vuoteen 2024 2,214 miljoonaa euroa, ja vuoteen 2023 5,922 miljoonaa euroa.

Puuntuotannon tukia on haettu vilkkaasti kuluvana vuonna. Eniten tukea, yli 26 miljoonaa euroa syyskuun loppuun mennessä, on maksettu taimikon ja nuoren metsän hoitoon. Terveyslannoitukseen tukea on käytetty 3,3 milj. euroa, 17 000 hehtaaria, ja toteutuksia oli syyskuun lopussa käsiteltävänä vielä yli miljoonan euron edestä.

Tukea metsäteiden perusparannukseen on haettu tänä vuonna poikkeuksellisen paljon aiempiin vuosiin verrattuna. Hakemusmäärän kasvua selittää metsätietuen pieneneminen ensi vuoden alusta alkaen. Tieurakoihin on voinut kannustaa myös Metsäkeskuksen TIESIT-hankkeessa tuotettu tieto yksityistien kunnosta ja kiireellisistä korjaustarpeista. Lausumme jäljempänä myös momentista 31.10.31, johon kuuluvat yksityistieavustukset ja tiekuntien neuvonnasta aiheutuvat kulutusmenot.

Momentin määrärahat loppuvat loka-marraskuussa ja arviomme vuodelle 2026 maksettavaksi siirtävistä puuntuotannon hankkeista on 10–15 miljoonaa euroa.

Tukimäärärahan käyttöön pyritään vaikuttamaan tukitasojen ja -kriteerien muutoksilla. Uuden metsätien rakentamisen rahoitus poistui tukijärjestelmästä vuoden 2025 alusta. Vuoden 2026 alusta muutokset kohdistuvat taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoihin, taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä tehtävään pienpuun keruun lisään, ja yksityistien perusparannuksen tukitasoon.

Voimassa olevan metka-lain rinnalla käynnistetään vuosien 2026-2027 aikana neljä erilaista nk. metkan tulosperusteista kokeiluhanketta, jossa esimerkiksi taimikon ja nuoren metsän hoidon tukitasoon vaikuttaa kohteelle jätettävän lehtipuun määrä.

Hyvän politiikan yleisinä tunnusmerkkeinä pidetään vaikuttavuuden rinnalla pitkäjänteisyyttä ja ennustettavuutta, sekä säädösten toimeenpanon kohtuullisia kustannuksia. Metkan tukiehtojen muutokset aiheuttavat Metsäkeskukselle tietojärjestelmämuutosten ja lisääntyvän metsänomistajien ja toimijoiden neuvontatarpeen vuoksi lisäkustannuksia, joiden taso ei kaikilta osin ole enää järkevä suhteessa maksettavaan tukeen. Riskinä on myös asiakkaiden sopeutumattomuus jatkuviin muutoksiin ja lisääntyvään byrokratiaan, ja siten hyvän metsänhoidon tason lasku.

Mom. 30.40.45. Luonnonhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 027 000 euroa eli määräraha pysyy vuoden 2025 tasolla. Määrärahalla toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) ja Helmi-elinympäristöohjelmaa.

Momentin tavoitteena on turvata monimuotoisuutta ympäristötuella, metsäluonnon elinympäristöjen hoitohankkeilla, maanomistajalähtöisillä hankkeilla ja kulotuksella noin 4 000 hehtaarin alueella. Rahoitusta on esitetty yhteensä noin 11 miljoonaa euroa, mutta on ilmeistä, että esitetty rahoitus ei riitä tavoitteena olevan 4 000 hehtaarin tason saavuttamiseen. 1.6.2025 voimaan tullut keskikantohinnan muutokseen perustunut tukitason tarkistus nosti ympäristötukikohteiden korvauksia 20–30 prosenttia eri puolilla Suomea. Vallitsevalla tukitasolla voitaneen esitetyn 11 miljoonan euron rahoituksella saavuttaa 2 500–3 000 hehtaarin taso. Rahoituksen ja hehtaaritavoitteiden välillä on edellä kuvatusti ilmeinen ristiriita.

Erityisesti ympäristötuet ovat olleet kuluvana vuonna erittäin kysyttyjä. Metsäkeskuksen vetäydyttyä ympäristötukien valmistelusta vuonna 2024 ovat metsäalan toimijat – metsänhoitoyhdistykset, puunostajat ja metsäpalveluyrittäjät – ottaneet uuden työläjin osaksi palvelupalettiaan.

Helmi- ja Metso-ohjelmien luonnonhoitohankkeissa monimuotoisuustavoitteiden saavuttamista hidastaa merkittävästi maanomistajalle maksettavasta julkisesta tuesta tehtävä mahdollinen tukikohteen puunmyyntitulojen vähennys. Moni maanomistaja ei ole valmis maksamaan luonnonhoitohankkeen toteutusta omilla puunmyyntituloillaan, vaan vetäytyy hankkeesta.

Uudessa metka-kannustejärjestelmässä on ollut mahdollista hakea metsänomistajalähtöisiä luonnonhoitohankkeita. Hakemuksia on toistaiseksi tullut vain muutamille kohteille ja hehtaareille. Tuki on vielä ilmeisen tuntematon maanomistajille.

Momentin 45. rinnalla toteutetaan vuosina 2026–2027 myös nk. metka-järjestelmän tulosperusteiset kokeiluhankkeet. Kokeiluhankkeiden tukilajeista lehtojen luonnonhoito,

soiden ennallistaminen ja suojavyöhykkeen jättäminen rahoitetaan momentilta 45. Kokeiluhankkeen tuki maksetaan de minimis -tukena.

Mom. 30.40.46. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 41 074 000 euroa.

Metsäkeskus on pystynyt sopeuttamaan toimintansa laskevan kehystason vaatimuksiin ja talous on muutosneuvottelujen ja digi-investointien jälkeen tasapainossa. Kuitenkin uudet lisäsäästövaatimukset, digitalisaatiokehityksen vaatimat panostukset sekä lainsäädäntömuutosten aiheuttamat järjestelmä- ja toimintatapamuutokset laskevassa rahoituskehyksessä haastavat toimintamme. Metsäkeskus uudistaa strategiansa ja fokusoi toimintaansa tavoitteenaan maailman paras metsätieto ja -hallinto.

Jo mainittujen metka-lain muutosten ja kokeiluhankkeiden lisäksi tulee Metsäkeskuksen tehtäväksi vuonna 2027 voimaan tulevan metsäpinta-alan kasvattamisen tuen toimeenpano. Paremmalla metsä- ja luontotiedolla valmistamme itseämme ja koko toimialaa lähivuosina voimaan tulevien EU-ohjelmien ja -säädösten, esimerkiksi ennallistamisasetuksen vaatimuksiin. Onnistuminen edellä mainituissa tehtävissä edellyttää tietojärjestelmien jatkokehitystä ja laajaa maanomistajille ja toimijoille suunnattua viestintää ja koulutusta, sekä riittäviä resursseja.

Yhdeksän julkishallinnon organisaatiota allekirjoitti 26.9. sopimuksen uuden laserkeilausohjelman, Kallio II:n, käynnistämisestä. Kallio II tuottaa aiempaa tarkempaa tietoa niin puuntuotannon kuin luonnonhoidon ja politiikankin tarpeisiin. Nykyisen keilausohjelman kustannushyötyjä arvioitiin hankkeen valmistelun yhteydessä 2019 Luonnonvarakeskuksen toimesta, ja sen mukaan: ”Metsänomistajakunta hyötyy varttuneissa metsissä laserkeilaukseen perustuvasta metsävaratiedosta vuosittain jopa 210 miljoonaa euroa verrattuna siihen, että käytettävissä olisi satelliittikuvien luotettavuutta vastaava tieto, ja noin 60 miljoonaa euroa vuodessa suhteessa perinteiseen maastotietoon, mikäli hyötyä tarkastellaan pelkästään kokonaistilavuuden luotettavuuden perusteella.” On todennäköistä että nyt käynnistyvän uuden inventointikierron tuottaman aiempaa monipuolisemman tiedon hyödyt metsänomistajille ja metsäsektorille ovat merkittävästi tätä suuremmat. Merkittävä tietomäärän muutos lisää tiedon käsittelyn ja jakelun kustannuksia.

Metsäkeskus on metsätiedon edelläkävijä. Jatkamme toimintojemme digitalisointia ja hyödynnämme monipuolisesti metsä- ja luontotietoa kaikessa toiminnassamme. Joitain vuosia sitten toteutettu metsälain valvonnan digitalisointi on parantanut koko metsätoimialan toiminnan laatua, ja metsälain rikkomusten määrä on pienentynyt entisestään. Kuluvana vuonna olemme ottaneet käyttöön satelliittierotuskuvat myös taimikon ja nuoren metsän hoidon töiden valvonnassa. Satelliittikuvien avulla valvotaan kohteita, joille on maksettu metka-tukea. Seurannassa näkyvät alueet, joilla

metsänhoitotyö on jäänyt kokonaan tekemättä tai joilla puusto on jäänyt liian tiheäksi. Siirrymme metsälain tapaan myös metka-lain taimikon ja nuoren metsän hoidon valvonnassa otantatarkastuksista lakien kattavaan valvontaan. Varmistamme metsätalouden kestävyttä vaikuttavalla lakien toimeenpanolla. Myös asiakkaamme, niin metsänomistajat kuin metsäalan toimijat, ovat tyytyväisiä uusiin käytäntöihin – edistämme kestävää metsätaloutta asiakaslähtöisesti.

Metsäkeskus on merkittävä hankerahan käyttäjä, ja esimerkiksi Metsäkeskuksen metsälain, metsätalouden rahoituslain ja metsätuholain toimeenpanoa on digitalisoitu Business Finlandin innovaatiohankerahan avulla. Olemme viimeisen kahden vuoden aikana merkittävästi kehittäneet hanketoimintamme suunnittelua ja seuranta. Hankkeemme tukevat strategiamme toteutumista ja hankkeiden talouden seuranta on läpinäkyvää ja jatkuvaa.

Digitalisaatio maksaa – Metsäkeskus käyttää vuonna 2026 yli kuusi miljoona euroa sovellustensa ylläpitoon ja kehittämiseen – mutta tuo myös julkiseen hallintoon tehokkuutta. Verrattuna metsätoimialan kansantaloudelle ja yhteiskunnalle tuottamien hyötyjen suuruuteen saa valtio Metsäkeskukselta murto-osalla tuosta hinnasta kattavat ja korkealaatuiset julkiset metsäpalvelut, muun muassa metsälakien valvonnan ja metsätalouden tukien hallinnoinnin sekä metsä- ja luontotiedon tuotannon, alueelliset metsäohjelmat ja Metsään.fi-asiointipalvelun metsänomistajille ja metsäalan toimijoille.

Toivomme, että Metsäkeskuksen rahoituksen riittävä taso turvataan, jotta voimme jatkossakin tehdä merkityksellistä edistämistyötämme ja tuottaa korkeatasoista metsätietoa ja -hallintoa.

Maa- ja metsätalousministeriö tilasi vuonna 2024 selvityshenkilöiltä Jyrki Kangas ja Raimo Luoma raportit suomalaisista metsäpalvelumarkkinoista, markkinoiden rakenteista, toimijoista ja kehitystarpeista. Raportit eivät paljastaneet räikeitä epäkohtia, yksityisen palvelumarkkinan kehitys on ollut tavoitteen mukaista. Julkisten metsäorganisaatioiden työnjako ja roolit kaipaavat kuitenkin osin tarkennuksia.

Mom. 31.10.31 Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala, Liikenne- ja viestintäverkot, Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 400 000 euroa, josta yksityistieavustukset ja tiekuntien neuvonnasta aiheutuvat koulutusmenot 5 500 000 euroa.

Momenttiin kuuluvat yksityistieavustukset ja tiekuntien neuvonnasta aiheutuvat koulutusmenot on hallituksen esityksessä pienentynyt vuoden 2025 vastaavasta budjetista 1,2 miljoonaa euroa ja vuoden 2024 budjetista 3,0 miljoonaa euroa. Suunta on väärä. Yksityistieiden korjausvelka on Metsäkeskuksen TIESIT-hankkeen perusteella tekemän arvion mukaan 1,3 miljardia euroa. Yksityistiet ovat elintärkeitä puukuljetusten lisäksi maaseudun asutukselle, virkistykselle, turvallisuudelle sekä elinkelpoisuudelle. Yksityistieavustusten taso tulisi nostaa vähintään 20 milj. euroon vuodessa. Tämän lisäksi

tukitason pitäisi säilyä vakaana, jotta alan yritykset uskaltavat investoida koneisiin, laitteisiin ja osaamiseen.

Harkittavaksi tulisi ottaa muutos, jossa Elyjen hallinnoimien yksityisteiden avustusten ja Metsäkeskuksen hallinnoimien metsätieavustusten hallinnointi yhdistettäisiin. Tällöin tulisi päättää mikä osa kokonaisavustuksesta suunnataan metsä- ja mikä osa muille yksityisteille.

Ari Eini
Johtaja
Suomen metsäkeskus

Jakelu Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
Valiokuntaneuvos Tuire Taina
Valiokuntakanslian sihteeri Marjo-Riitta Seppälä

Tiedoksi Suomen metsäkeskuksen johtokunta
Ylijohtaja Pentti Lähteenoja, maa- ja metsätalousministeriö
Metsäneuvos Erno Järvinen, maa- ja metsätalousministeriö
Metsäneuvos Niina Riissanen, maa- ja metsätalousministeriö
Biotalousneuvos Anne Vehviläinen, maa- ja metsätalousministeriö

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 6 pages before this page
Dokumentet inneholder 6 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 6 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 6 sider før denne side

Detta dokument innehåller 6 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende